

1974 FEB. 9

028. Magyar Hírlap

244

MAGYAR HÍRLAP

HÉT VÉGE

Ábeltől – Zwackig

Centenáriumi ajándék: a Budapest Lexikon

Fővárosunk hányatott sorsának tanúsága, hogy új Budapest Lexikonunkban külön, terjedelmes címszó található *Budavár ostromai* címmel, emellett sok más címszóban is megemlékeznek a várost érintő hadieseményekről. A legutóbbiakat, Budapest sorsát az 1944–45-ös esztendő fordulóján a *Budapest felszabadulása* címszó ismerteti. S hogy éppen most kerítünk sort e lexikon bemutatására, az abból a szándékunkból fakad, hogy a róla szóló írás egyben tisztelgés legyen e sorsdöntő esemény néhány nap múlva, február 13-án bekövetkező 28. évfordulóján.

Elődök nélkül

Lexikon szerkeszteni igen nehéz munka, bírálni annál könnyebb. S nem azért, hogy későbbi néhány kritikai megjegyzésünk élet elvegyük, de híven az igazsághoz, állapítsuk meg mindjárt bevezetőben, hogy az új Budapest Lexikon, amelyet fővárosunk egyesítésének centenáriumára, *Berza László* főszerkesztésében nyújtott át az olvasóknak az Akadémiai Kiadó, *kitűnő munka*. Egészében véve átgondolt és helyeselhető szerkesztési elvek, célszerű válogatás, valós arányok, pontos adatok, közérthető fogalmazás és jó áttekinthetőség jellemzik. Mindezt annál jobban tudjuk becsülni, mert — mint a főszerkesztői bevezető is hangsúlyozza — ez a városlexikon nem csupán itthon, de nemzetközi viszonylatban is *elődök nélküli vállalkozás*. Az 1970-ben a Corvina kiadásában megjelent, s a maga nemében igen színvonalas *Budapest Enciklopédia* jóval kisebb szövegterjedelmével és zömmel átfogó címszavaival inkább általános tájékozódásra való. A fővárosra vonatkozó földrajzi, történelmi, társadalmi, gazdasági, munkásmozgalmi, kulturális, közigazgatási, várospolitikai adatok és tények igazi tárháza, bizvást mondhatjuk *kincsesháza* az 1355 oldalas új lexikon.

A szerkesztés koncepcióiból csak a *képszerkesztésével* nem tudunk teljesen megbékülni. Kétségkívül igen gazdag a képanyag, de — régi betegség — a képek jelentős része túl kicsiny ahhoz, hogy élvezhető legyen. Egész oldalas képmellékletet az egész lexikonban nem találunk, félolda-

pítását nehézkes böngészés nélkül is.

Külön címszavakat szenteltek egyes fontos *társadalompolitikai problémáknak* (alkoholizmus, ingázás) stb., amelyekben nemcsak a kérdés történelmi vonatkozásait taglalják, hanem tömören és lényegbevágóan elemzik legfontosabb időszerű oldalait.

A szó szoros értelmében hézagpótlóak a főváros *közigazgatására*, a *várospolitikára* vonatkozó lexikoncikkék, az *ipar és általában a gazdaság* egyes ágazatairól szóló ismertetések és azok a címszavak, amelyek a főváros minden valamennyire is jelentős *üzemét, vállalatát, intézményét*, ismertetik, címének pontos megjelenésével.

És akkor még nem szoltunk a Budapest természeti viszonyait, földrajzát, állat- és növényvilágát, történetét, munkásmozgalmát, műemlékeit, nevezetesebb utcáit, kulturális életét stb. tárgyaló szócikkekről, s az egyes nevezetes személyiségek életrajzi címszavairól.

Kuriózumok is

A lexikon egyik legfőbb erénye a *lényegretörés*, de emellett nem árt, ha néha kevésbé fontos dolgoknál, uram bocsá', *kuriózumoknál* is elidőzhetünk kissé. A Budapest Lexikon — helyesen, mértékkel — ezt az emberi kíváncsiságunkat is kielégíti. Megtudhat-

let (művelődéspolitikus, 1910–1943), amiből éppenséggel nem derül ki, hogy a kommunista mozgalom, az antifasiszta összefogás neves harcosa, mártírja volt, s művelődéspolitikusként is ezt az ügyet szolgálta. *Gál Benő* a róla szóló cikk szerint 1919–44-ig a nyomdászszakszervezet titkára volt, holott a Munkásmozgalmi Lexikon helyesen közli: 1923-tól csaknem két évtizeden át a Szaktanács titkára, s ami a Budapest Lexikonból nem maradhatott volna ki: 1925–41-ig fővárosi törvényhatósági bizottsági tag.

A szereplő címszavakból kiolvasható szerkesztési elvek alapján különösen foghíjasnak tűnik az írók listája. Olyan neveket hiányolunk, Budapesthez fűződő munkásságuk okán, mint *Barabás Tibor*, *Fodor József*, *Gergely Sándor*, *Kellér Andor*, *Kiss Lajos* (A vörös város!), *Lukács László*. Kicsinyes méricskélés nélkül is méltatlanul rövidnek tűnik *Illés Béla* méltatása.

Tévedések útja

S ha már az irodalomnál tartunk, tanulságos, hogy milyen makacsul kerülnek át egyik kézikönyvből a másikba a tévedések. Az Irodalmi Lexikon sokat bírált első kötete közölte annak idején hibásan, hogy az *Élet és Irodalom* 1957 júniusában indult meg *Böllöni György és Mesterházi Lajos* szerkesztésében. Ez az adat

